

גליון רסג
ברשת בלק תשע"ח

בכל עניני הגליון - 0527121241
לקבלת העלון בדוא"ל -
NerYissachar@gmail.com

נר יששכר
לע"נ מרן ראש הישיבה
הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זצוק"ל

משנה שחר שכי
ממשנתו של רבינו

"תלמידיו של אברהם אבינו" - השגת המעלות הרוחניות השורשיים

זקני מדין מתחילה. ולא זו בלבד, אלא שבפרטי מעשה המזבחות נתכוון לעשות כמנין המזבחות אשר בנו שלשה האבות כמבואר ברש"י (ד. ת), ומכל מקום לא כלל בקרבנותיו אלא פרים ואילים, ולא השלים מעשהו כמעשי קרבנותיהם של ישראל. טעמו של דבר הוא, שבמעשה הקרבת הפרים והאילים - שהם נגד אברהם ויצחק, עוד היתה לבלק שייכות מה ועל כן השיג בדעתו את מעלת הקרבתם, אך את מעלת עצמותם של שבטי ישרון - מעלת יעקב אבינו, לא השיג, ועל כן לא העלה כבשים על גבי המזבחות שערך, מפני שהכיר שבעצמות מעלתם של עם ישראל השלם אין לו שייכות והשגה כלל. אך במציאות מעלת הקרבנות שייך היה שפיר, וגם זה אינו אלא מפני שהוא היה עתיד להיות נדבך בהמשך שושלת האבות, שכן עתיד היה לעמוד מזרעו בן שיקריב אלף עולות לה', ולכן היה שייך למעלת הקרבנות שהוא המעלה שהשיג במעלתו הרוחנית, והעבירו לבניו אחריו, שממנו יצאה רות שבני בניה הקריבו עולות לרוב, אך השגת מעלת עצמותם של ישראל נבצרה ממנו, ועל כן לא העלה עולות מן הכבשים, שבמעלת יעקב אבינו ובניו לא היתה לו השגה כלל.

"ויראמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו כלחך השור את ירק השדה" (ד. כב)

מדקדוק לשון הכתוב מבואר, שיראתם של מואב לא היתה מפני שעתידיהם הם להסמר בידיהם של ישראל, שהרי מפורש הוא בתורה שאף אחר שהשכילו מואב את ישראל בבנותיהם בבעל פעור, מכל מקום הוזהרו ישראל באזהרת "אל תצר את מואב" (דברים ב טו), וא"כ לא היה להם למואב לירא כלל מפני ישראל. ונמצא כי כל מה שבקשו מואב להכרית מישראל הוא מפני שנאתם לישראל ולא מפחד המיתה, שקשה היתה בעיניהם לראות את ישראל יורשים את כל סביבותיהם של מואב ועיניהם כלות, ונמצא כי לא מיראתם של ישראל עשו זאת, אלא משנאתם של ישראל.

ומכאן יש ללמוד עוד, כי על אף היות בלק במעלה רוחנית גבוהה, ובעל ראייה פנימית במהות מעלת וחסרון עם ישראל, ולמרות שהשיג את מהות עבודת הקרבנות שמיסודם של האבות הקדושים, וגם היה ראוי שתצא ממנו רות שיצא ממנה שלמה המלך, מכל מקום מידת השנאה גברה בו כל כך מתוך מה שהכיר ברום מעלתם של ישראל, שהם שלמים במעלת השלימות של יעקב אבינו איש תם - הרמוז בכבשים העולים על גבי המזבח, וזו היתה שורש שנאתו לישראל.

ואותה שנאה הנובעת ממעיניו הדעת וההבחנה במעלתם של ישראל, היא השנאה המכונה בלשון חז"ל "שנאת עמי הארצות" - והיא מהות השנאה שירדה לעולם בעת מתן תורה, אשר שורשה אינו במיעוט הכרת עמי הארצות במעלת החכמים, אלא בנקודת ההכרה של גויי ועמי הארץ, שמשיגים את מעלת חכמי התורה על פניהם, והיא שורש השנאה שיש בכל דור לעמילי התורה, ושנאה זו הלכה וגברה בו בבלק עד שביקש לכה"פ לנכות בהם בבחינת מה ולחסר מהם מעט (נתיב רש"י כב ז), שאף אם לא יעקור זכרם מן הארץ לגמרי, מכל מקום בחינת "יואשכנח חמור" יחא באותו ניכוי, וזאת היתה תקוותו של בלק. ומתוך שנאה כבושה זו פעל בהשתדלות שכל עניינה היא השתדלות רוחנית, כהקרבת קרבנות על גבי המזבח, ומלחמת נביא מן האומות בקבלת פיו, וכל זאת עשה מתוך עוז רצונו להפיק זממו ולהקדם משואי נפשו, אשר מחמת מעלתם שנאם.

ובלעם אף הוא היה בעל מדרגה גבוה ביותר, וכפי שדרשו חז"ל (ספרי דברים שנו) מן הפסוק "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה", שבישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ואיזה זה זה בלעם בן בעור (אלא ששמו חז"ל שם כמה חילוקים בין נבואתו של משה רבינו לנבואתו של בלעם). ויש לידע, כי זכירתו של בלעם במעלת הנבואה בדרגה נשגבה כזו היתה מכח עבודה נוראה בשירת מידותיו הרעות, ואף שהיה זה בכדי למנוע מן האומות טענת "אילו היה לנו נביא לא היינו חוטאים, מכל מקום לא זכה למעלתו אלא בעבודתו.

וראיה לזה מביא השפת אמת (בלק תר"א) מדברי חז"ל באבות (פיה מו"ט), שהאריכו בביאור אופני ההבחנה וההבדלה בין תלמידי אברהם אבינו לתלמידי של בלעם הרשע, וביארו שם כי מידות עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה אלו הם מידות תלמידי אברהם אבינו, והפכס הם מידות תלמידי בלעם הרשע, וביארו שם עוד "מה בין תלמידי של אברהם אבינו לתלמידי של בלעם הרשע", והדברים מתמיהים עד למאוד, שהרי החפץ להתעטר בתואר "תלמידו של בלעם הרשע", לכאורה אינו צריך לימוד או מאמץ ואפילו קל שבקלים על מנת להשיג השחתה שכזו, ואף בלא להיות תלמיד מובהק לבלעם הרשע גם כן יוכל כל איש משחית להשיג ברצונו את תמצית השפלות בהתמדת הרדיפה החפשית אחרי ההבלים והתאוות, ומדוע נתכנו מושחתי המידות בתואר "תלמידים" של בלעם?

אלא, שחלוקה הוא רשותו של בלעם משל שאר רשעים, שבלעם אמנם ידע והכיר בחסרון מידותיו הרעות, ואף עשה פעולות שהיו בהן בחינת תיקון מה לחסרונות אלו שהיו לו, ועל כן מצינו שהודה בלעם במלא פיו כי אינו ברשות עצמו, וכי לא יוכל לעבור את פי ה' לעשות

"וירא בלק בן צפור. מה ראה, ראה בפורעניות שעתידה לבא על ישראל מכל שונאיו, שכולם היו באים במלחמות ובשעבוד שהן יכולין לעמוד בהן, וזה כאדם שמוציא דבר ועוקר אומה שלימה". "וירא בלק - נוח לרשעים שיהיו סומין שעניהם מביאין רעה לעולם, בדור המבול כתיב וירא בני האלקים, וכתיב וירא חם אבי כנען, וכתיב וירא אתה שרי פרעה וכן כולם, וכאן וירא בלק" (במד"ב י"ב כ). לכאורה ב' מאמרים אלו שדרשו חז"ל, ב' דרשות חלוקות הן, האחת מדברת מענין מהות ותוכן ראייתו של בלק, והשניה מורה על עוצם רעת כח הראיה של הרשעים. אך אם נתבונן בדרשה הראשונה שדרשו חז"ל, נבין ונשכיל כי לא בראיה שטחית עסקינן, כי אם בראיה רוחנית.

ראה ראה בלק והבין, כי עם זה אשר מתחילה "יצא ממצרים" - בבחינת גוי מקרב גוי, שבו ונשתנו בטיבם ובטבעם משאר אומות, וכל פורענות שיביאו עליהם האומות אף שיש בה בכדי להשמיד עם שלם עפ"י דרך הטבע, אם במלחמה או בשעבוד מלכויות - מכל מקום לא יוכלו להם לישראל, שהם עומדים וקיימים לעולם, עד ששב וראה והבין מתוך התבוננות שכלית זו, כי אם חפץ הוא להלחם בישראל, אזי אין לו עצה אחרת אלא במלחמה ששורשה בעולם הרוחני - מעין מעלת חוסנם של ישראל, ובסוד זה לא הכירו שאר האומות שיצאו להלחם בישראל עד עתה.

ובאמת, כל אלו הראיית שמנו חז"ל - ראייתם של בני קדם, וראיית דור המבול, וראיית חם אבי כנען, וראיית שרי פרעה, כולם לא היו ראייה שטחית אלא ראייה רוחנית, שלא לקלול דורות אלו אלא מתוך התבוננות במהות הבריאה, ובהכירם בחסרונות האדם, ואף בלק התבונן בנקודות החסרון שיש לישראל בבחינתם הרוחנית, והבין בדעתו שלע אף היותם מבורכים בבחינתם הגשמית ובמציאות הנהגתם בעולם החומר, מכל מקום פסם דק יש בהם בבחינת מעלתם הרוחנית, ופגם זה מוליד בכל יום רגע אחד של זעם, ובדבר זה יעץ בלק לבלעם לקללם ברגע זעמו של הקב"ה.

ודבר זה הוא מה שדרשו חז"ל בגמ' בסנהדרין (ק"ה): מדברי הנביא מיכה, שבלק היה חכם להרשיע ולייעץ רעה על ישראל במידה שוה לבלעם - "עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור, מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה'" (מ"ב: ו ה), ומבואר ששורש העצה לקעקע את ביצתן של שונאי ישראל מכח בינתו של בלק היה, והוא פתח בעצה תחילה, ואחר שהכחיס להרשיע בהבנה זו שהשיג בראייתו הרוחנית, והכיר בחסרונותיהם של ישראל ופגמתם בשלמות מעלתם, או שב ודרש בחקר תעלומות יחד עם בלעם, כיצד ובמה יוכלו לקלל את ישראל, ולא נצלו ישראל מעינו הרעה ותכסיסי מלחמתו ברוחנית, אלא בצדקת ה' שלא זעם כל אותם הימים כלל, שלא יוכלו אותם רשעים לפגום בישראל בנקודת חסרונם הרוחני.

ועל שם כח הראיה הלזו הוא שאמרו חז"ל כי "נוח לרשעים שיהיו סומין", שאף רשעים אלו שהשיגו מדרגות רמות בכח ראייתם בבחינה הרוחנית, מכל מקום לא השתמשו בכלי ראייה אלא להרשיע - "שענייהם מביאין רעה לעולם".

ומלבד מעלתו של בלק בכח הראיה הרוחנית, עוד מצאנו בחז"ל שמעלה רוחנית השיג בלק גם בעבודת קרבנותיו, וגם בנקודה זו ניכרת רום מדרגתו הרוחנית של בלק הרשע:

"אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות ואע"פ שלא לשמה - שמתוך שלא לשמה בא לשמה, שבשכר ארבעים ושנים קרבנות שהקריב בלק מלך מואב, זכה ויצתה ממנו רות שיצא ממנו שלמה - שכתוב ביה אלף עולות יעלה שלמה" (סוטה מז).

מחשבת הפיגול היוותה את יסוד הקרבנות הללו שהקריב בלק מלך מואב, שהרי לא נתכוון בהם לעשות נחת רוח לבורא כלל, אלא שעל ידם יוכל להתעצם ברעתו ולהצליח במשהו למעט מחביבותם של ישראל - עם מקדשי ה', ואף שלא לכוונת מעלת הקרבנות עצמם נתכוון, מכל מקום "זכה ויצתה ממנו רות - שיצאו ממנה דוד ושלמה שהרבו להקריב קרבנות, אלמא זה היה שכרו" (רש"י שם), ופלא עצום הוא, שרשע שכזה שכל כוונתו במעשה הקרבנות לא היתה אלא להרע, ומכל מקום קיבל בשכר רשותו זו שכר נפלא כזה, שיצאו ממנו דוד ושלמה אשר ישבו למלוך על כסא המלוכה, ולהקים בית מעון לשכינת עוון ייתברך ולהקריב זבחים ועולות עד אין מספר, והוא פלא.

והנה, ארבעים ושנים קרבנות הקריב בלק (ג"פ ז מזבחות, ועל כל מזבח הקריב פר ואיל), ולא הקריב אלא מן הפרים ומן האילים, אך כבשים לא הקריב, ולא השלים במעשיו את מעשי קרבנותיהם של ישראל, - המפורשים בפרשת המועדות - שהם מביאים עולות מן הפרים מן האילים ומן הכבשים, פרים - כנגד אברהם, שנא' ואל הבקר רץ אברהם, אילים - כנגד אילו של יצחק, וכבשים - כנגד יעקב, שנא' והכבשים הפריד יעקב, וכפי שביאר רש"י לקמן בפרשת פנחס (כ"ה).

בשם רבי משה הדרשן. את מעלת הקרבנות ודאי השיג בלק מתוך מדרגתו הרמה, שאם לא כן לא היה משתדל באופן זה כלל במהלך הנסיון הרוחני להכות בבני ישראל, שאין כחם אלא בפיהם - כפי שהורו לו

אליבא דהלכתא

מה יעשה מי שקשה לו לאכול סעודת מלוה מלכה בקיץ

א. מקור חיוב סעודת מלוה מלכה

בגמ' בשבת (ק"ט, א) מבואר שצריך לסדר שולחנו במוצאי שבת אע"פ שאין צריך אלא לכזית, וכן פסקו הטור והשו"ע (סי' ש).
ועי' בריטב"א (ס"ט) שכתב שאינה חובה. אך **מהרמב"ם** (שבת ל, ה) משמע שהוא חובה שהרי כלל את החיוב לאכול סעודה בליל שבת יחד עם החיוב לאכול סעודה במוצאי"ש ומשמע שחיובם שווה. וכ"כ **החיי אדם** (שבת ח, לו) שסעודה זו היא חיוב גמור, אמנם **בשו"ע הרב** (שם סעי' א) כתב שאין צריך להקדים סעודה שלישית כדי שיוכל לאכול סעודה זו כראוי, כיון שסעודה זו אינה חובה כל כך אלא מצוה מן המובחר בלבד, וכן נקט **המשנ"ב** (סי' ש"ט ק"א) לדינא שאינה חובה.

וידוע מה שאמר החזו"א (הו"ד בשו"ת תשובות והנהגות ח"ב סי' קסו ד"ה והג"א זצ"ל) ש"מי שאינו אוכל כזית פת במוצאי"ש יתחרט בעלמא דקשוט". ועי"ע **בערוה"ש** (סעי' א) שכתב "רבים אין נזהרים בסעודה זו והמקיימה שכרו מרובה וכל יראי אלקים מתאמצים לקיימה ואוכלין כזית".

ואף שאין זה חיוב גמור מ"מ מצאנו שגדולי הדורות הקפידו לאכול סעודה זו, וכמ"כ **בתוספת מעשה רב** (אות לט) שהג"א הקפיד על אשתו שלא אכלה סעודת מצוה מלכה, וכששמעה על כך קמה ואכלה.

וכתבו המג"א (סי' ש) **והמשנ"ב** (סי' א) שנכון לבשל בשר או תבשילין במוצאי שבת אם יש לו, ועוד כתב **המשנ"ב** (ס"ט) דמשמע בגמ' שיקבע סעודה זו על פת כתיחילה, ואם אין לו או שחושש לאכילה גסה כגון שאכל סעודה שלישית באיחור יכול לקיימה במוזנות או עכ"פ בפירות. ו**באשל אברהם** (בוטשאטש, סי' קע"ד) כתב שאין חיוב לאכול בסעודה זו פת.

ב. טעם סעודת מלוה מלכה

ובטעם החיוב מצאנו ב' טעמים, **רש"י** (שבת ס"ט) כתב "כבוד שבת ללוות ביציאתו דרך כבוד, כאדם המלוה את המלך בצאתו מן העיר". וכ"כ **הרמב"ם** (ס"ט) וכ"כ **בשיבולי הלקט** (הביאו בב"י ס"ט). עוד הביא **הב"י** (סימן ש) טעם נוסף "ובסודרים מפרש אבר יש באדם ונסכו שמו ואינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת".

ג. עד מתי אפשר לאכול סעודה שלישית

והנה בימות הקיץ קשה לאכול סעודת זו, מחמת שאוכלים סעודה שלישית בשעה מאוחרת, וכמו כן פעמים רבות שיש בזה חשש של אכילה גסה (וכן משמע **במשנ"ב** (שם ס"ק א) שיש חשש כזה, שכתב שאם חושש מאכילה גסה יאכל מוזנות או עכ"פ פירות, אמנם עי' **בכף החיים** (סי' ד) שכתב בשם **האורחות יושר** שאף מי ששבע ונפשו קצה באכילה ושתייה מ"מ ידחוק עצמו ויבא יצאל שלא יצטרך לאכול מאכלים ומשקים מי המרים לרפואה), ויש לברר באיזה אופנים יכול לצאת יד"ח סעודה זו ללא חשש זה.

ועיין באשל אברהם (בוטשאטש, סי' קע"ד) שכתב שרשאי לאכול סעודת מלוה מלכה אף ביום א' כל שמכוין בשביל כבוד ולויה וסיים וכי "ושמעתי שיש גדולי הדור מנהיגים כן כעת". ולפ"ד יכול לכוין כשאוכל ביום ראשון שמכוין לסעודת מלוה מלכה.

ונהנה להוכיח כדבריו ממש"כ **רע"א** (סי' רצ"ט סעי' ה) שאין דין תשלומים להבדלה במוצאי יו"ט, מלבד ביום הראשון שלאחר יו"ט שאז יש תשלומים לכו"ע משום שהיום הולך אחר הלילה ואכתי חשבו מוצאי יו"ט, והו"ד **במשנ"ב** (סי' ק"ז), ולכא"ה ה"ה אף לגבי מלוה מלכה משום שחשוב כמוצאי שבת.

אמנם עי' **ביסוד ושורש העבודה** (סוף שער העלוין) שכתב שמצא כתוב שאם לא אכל סעודת מלוה מלכה עד ד' שעות לאחר חצות לא יצא ידי חובתו, וכ"כ **בכף החיים** (סי' ק"ד) בשם **הב"ח** (ויצא אות כז).

ועי"ע במשנ"ב (סי' ב) שכתב שכיון שטעם סעודה זו הוא כדי לכבד את השבת ביציאתה כדרך שאדם מכבד ומלוה מלך ביציאתו מהעיר, על כן טוב להקדים סעודה זו כדי שתהיה סמוכה ליציאת השבת, וכתב שאם אינו תאב עדיין לאכול מהנכון עכ"פ שלא יעסוק במלאכה בקבע עד שיקיים סעודה זו, וצ"ע לדברי השע"ת דמשמע דאינו בכל אופן לאחרה יותר מחצות. ועיין **בשו"ת תשובות והנהגות** (ח"א סי' רס"ז) שכל זמן שקדושת שבת נמשכת באיזה מקום שידע עוד הסעודה, ועל סמך זה אנו מאחרים כיון שעדיין שבת באמריקה, וכ"כ בסוף המערכ.

ד. האוכל סעודה שלישית עד לאחר זמן שקיעת החמה של שבת האם יוצא ידי חובת סעודת מלוה מלכה

כתב הרמב"ם (הביאו הה"מ סי' פ"ח פ"ח מ"ז) שלא חשבו לעני' (מכספי הצדקה) סעודת מוצאי"ש מפני שאכל אליה יצטרך אליה במנחה ביום השבת והיא השלמת שלש סעודות של שבת.

ונראה מדברי הרמב"ם שאפשר לצאת ידי חובת סעודת מלוה מלכה בסעודת שלישית של שבת, וכ"כ **הא"ר** (סי' א) שאם ממשיך השלש סעודות עד אחר חשיכה אין צריך לאכול עוד סעודה רביעית במוצאי שבת. וכ"כ **בערוה"ש** (סעי' א) ו**במט"א** (סי' תרב סעי' מז) ועי"ע שכתבו שצריך שיכוין לכך שרוצה לצאת יד"ח סעודת מלוה מלכה.

אך בתהלה לוד (שם) ו**בתורת שבת** (שם) הקשו על דברי הא"ר היאך שייך לקרוא לסעודה שלישית סעודת לוויה כל זמן שקדושת שבת עליה, וכשאומר בברכה רצה, ועל כן זה הקשה **בכף החיים** (סי' ק"א).

ובביאור דברי הא"ר נראה דס"ל שכיון שיש מאנשי העולם שמוציאים את השבת בשעה זו, ממילא יכול הוא לכוין ללוות את השבת, ומה שמזכיר רצה י"ל שהוא מחמת התחלת סעודתו ולא מחמת סוף הסעודה [ועי"ע **דברי שמואל** פסחים (קה, א ד"ה סתפתקל) שדן האם מה שא"צ להפסיק באמצע סעודה"ש להבדלה הוא משום שעדיין שם סעודת שבת עליה, או שברגע שחשכה יש עליה גרל של סעודת יו"ט ומ"מ א"צ לעשות היכר בין סעודת יו"ט לשבת, ואפ"ל דפליגי בהג"ל שלישית הא"ר מחשיכה הוא סעודת חול, וע"כ יכול לכוין לשם סעודת מלוה מלכה, אך לשיטת התהליך עדיין שם סעודת שבת עליה וע"כ אינו יכול לעשותה לסעודת מלוה מלכה].

והנה יל"ע אם אפשר לצאת יד"ח סעודת מלוה מלכה מפלג המנחה של שבת, דהנה **בגמ' בברכות** (כו, ב) קי"ל שמתפלל אדם של מוצאי"ש בשבת ואומר הבדלה על הכוס, וכן פסק **השו"ע** (סי' רצ"ט סעי' ה) שמי שמתענה במוצאי שבת יכול להתפלל ערביית ולהדליף מבעוד יום, וא"כ יש לדון שה"ה גם שיכול לקיים סעודת מלוה מלכה מבעוד יום. ומיהו ממשטות דברי הרמב"ם והא"ר שנקטו שאפשר לאכול מלוה מלכה רק לאחר צאת הכוכבים אף אם מכוין לצאת יד"ח בסעודה שלישית, מבואר שקודם צאת הכוכבים לא שייך לצאת יד"ח סעודת מלוה מלכה, ומיהו יש לומר שכל זה דוקא כשמכוין לצאת יד"ח מלוה מלכה בסעודה שלישית, אך באופן שאוכל סעודה שלישית מוקדם, ואח"כ אוכל סעודה נוספת [קודם שקיעת החמה] ומכוין בסעודה הנוספת לצאת ידי חובת מלוה מלכה, יש לדון שבאופן זה יכול לצאת יד"ח אף קודם צאת הכוכבים, וצ"ע.

ה. סעודת מלוה מלכה בשתיית יין הבדלה

יש לדון האם יכול לכוין כששותה את היין של הבדלה לצאת יד"ח סעודת מלוה מלכה, ויסוד הספק ע"פ דברי **השו"ע** (סי' תע"ג סעי' ה) שכתב שלשיטת הגאונים יכול לשתות יין של קידוש כדי לצאת יד"ח קידוש במקום סעודה [נלא ששם יש מחו"ה צריך לשתות רביעית נוסף מלבד הרביעית של הקידוש ולפ"ז יש לדון שאף כאן יצטרך לשתות עוד רביעית מלבד הרביעית של הבדלה, א"כ שפאן לכו"ע אינו צריך עוד רביעית וכמ"כ בשע"צ (כ"ט) שבבוקר יכול לסמוך על שיטת המקילים אע"פ לשתות עוד רביעית, וכ"כ במלוה מלכה שיכול לסמוך על המקילים, ועדיין יש לדון שמה בין קידוש במקום סעודה שייך לעשות את שניהם על כוס אחד כיון שעניהם ענין אחד להם וישנה הוא מדין הקידוש מש"כ כאן בין הבדלה אפ"ל שצריך להוסיף עוד כוס משום שיש לדון שמה בין לית השבת וההבדלה מאותו ענין, וצ"ע].

ועי' בשו"ת זכר יהוסף (אורח סי' ק"ב) שכתב לישב מה שאין העולם נזהרין לאכול סעודת מלוה מלכה, וכתב דהמ"ד הסובר שצריך לסדר שולחנו במוצאי"ש הוא רבי חנינא, והוא סובר שהמבדיל בתפילה אינו צריך להבדיל על הכוס, וע"כ לשיטתו שאין צריך כוס צריך לאכול מלוה מלכה, אך לדין ששותה את שם של יין במלוה מלכה, אין צרכים לאכול סעודת מלוה מלכה כיון שיוצאים יד"ח בין ששותים הבדלה. ומבואר מדבריו שיוצאים יד"ח סעודת מלוה מלכה בשתיית יין של הבדלה.

אלא שמדברי הפוסקים מבואר שלא כדבריו, שהרי **הטור והשו"ע** פסקו (סי' שצ"ד) שהמבדיל בתפילה צריך כוס להבדלה, ואע"כ פסקו (סי' ש) שצריך לסדר שולחנו במוצאי"ש.

ומ"מ לדינא נראה שיכול לצאת יד"ח בין, שהרי לגבי דין קידוש במקום סעודה כתב **השו"ע** (רע"ג, ה) שדווקא בין יכול לצאת יד"ח, אבל לא בפירות, ובדין של מלוה מלכה כתב **המשנ"ב** (סי' ש סק"א) שיכול לצאת יד"ח בפירות, וא"כ כ"כ שיכול לצאת בין [וצ"ל דמה שהטור והשו"ע כתבו שצריך לאכול סעודה שלישית אף שפסקו שצריך להבדיל על הכוס, הוא משום שלא כולם שותים יין הבדלה אלא יוצאים יד"ח מבע"כ או אדם אחר, ועל כן כתבו שצריך לסדר שולחנו במוצאי שבת].
וע"כ נראה דבשעת הדחק שחושש לאכילה גסה וכדו', יכול להאריך בסעודה שלישית ולכוין לאכול אז סעודת מלוה מלכה, או לשתות את היין של ההבדלה ולכוין לצאת יד"ח מלוה מלכה.

נכתב ע"י הרב מ. י. פ. שליט"א

מדור זה נכתב לעיון בלבד ואין לסמוך עליו הלכה למעשה

קטנה או גדולה, כי ידוע ידע שלא יוכל להשיג את מעלת הנבואה, ולא יעלה בידו לקלל את ישראל, באם לא יאחו בדרכי העבודה ותיקון מידותיו הרעות, אלא שכל כוונתו בעת שעבד על עצמו ועל מידותיו היתה בעבור השיגו עוד קנייני חומר בתאוות לבו, ולכך בעת שהשפיל עצמו לומר "לא אוכל לעבור את פי ה' אלקי" מכל מקום כרך השפלה עם עומק משאלות לבו לאמר: "אם יתן לי בלב מלא ביתו כסף זהב", כי נפשו רחבה היתה ביסודה ותמיד היה מחמד ממון אחרים.

והוא ביאור התואר האמור בבלעם "נאם שמע אמרי קל אשר מזהה ש-ד-י יחזה נפל וגלוי עינים" (כ"ד ז'), שפגילתו והשפלתו היו היכי תמצא להשיג את חזיון הקל, וזאת ידע והבין היטב, והכריח עצמו להשפיל את מידותיו הרעות בפני הבורא יתברך, אלא שתיכף חזר להרשיע ולצפות למילוי תאוותיו, ולהתייקר בתפארת כלילת הכבוד.

ונמצא כי לימוד גדול לימד בלעם לדורות לאלו החפצים ללכת בדרכו, והם אמנם אמונים על ברכי חינוכו ומכונים בתואר "תלמידיו של בלעם", ואלו הם בני האדם אשר עומדים להשיג מעלות רמות, מתוך כוונה נסתרת הטמונה בלבם פנימה להשיג מתוך אותם מעלות את כל משאלות לבם, ולהתנשא לכל לראש מתוך השגת מעלה רמה זו, ומכניסים הם את תמצית הרע בתוך מעשיהם הטובים כבלעם הרשע, והם אמנם תלמידיו וממשיכי דרכו, וסופם לירש גיהנום על אף המעלה הרמה שהשיגו מתוך כוונה זו.

ואף בלעם שהשיג מעלות רמות ונשגבות, מכל מקום בעת שגברה בלבו שנאתם של ישראל נפל ממדרגתו עד שפלות נוראה כזו, שכל מידותיו הרעות - שעמל לתקנם כל ימיו - שבו ונגלו לעין כל, וחזר לרשעו הראשון - משרש התאוה והזימה, ובנקודה זו ביקש להשחית את מציאותם של ישראל מתוך יאושו ולהכשילם בעצת בנות מדון, וסופו מפורש בפסוקים שבפרשת פנחס, שחלף בקשת "תמות נפשי מות ישרים" - שב ונהרג במיתת חרב המנוולת וכאמרו "ואת בלעם בן בעור הרגו חברי", וכל זאת מתוך עוצם שנאתו לישראל - בעלי המעלה והמדרגה הפנימית, תלמידיו של אברהם אבינו, אשר נוחלים טובה בעולם הזה, וזוכים לחלק טוב לעולם הבא.

***

והלימוד העולה מהתבוננות זו, שכל השגה ומעלה אמיתית אינה אלא בהיותה מושרשת בפנימיותו של האדם, ומתוקנת בזחירות יתירה, ולא תתקיימה ביד האדם מעלותיו הרוחניות אלא באשר הם בחינת מעלת "תלמידיו של אברהם אבינו", המתלמדים ומתלמדים בשימת הלב התמידית - שלא לאבד כלל את מעלתם הרוחנית הנשגבה.